„СВЪРЗАНИ СМЕ СЪС СЛЪНЦЕТО, СЪС СВЕТА. ОТГОРЕ СЛЪНЦЕТО НИ ГРЕЕ, ОТДОЛУ Е ЗЕМЯТА” – ЕДИНСТВОТО НА ЧОВЕКА И ВСЕЛЕНАТА [1]

Албена Йорданова
Студентски семинар по практическа етнология и фолклористика „Проф. д-р Иван Шишманов”

Една стара арабска поговорка гласи „Небето е над мен, Земята е под мен” и изразява уникалната самотност и самота на човека, който не изживява себе си като част нито от Небето, нито от Земята. В „родопски вариант” тази уникалност звучи с мелодията на свързаността и на единството – „Свързани сме със Слънцето, със света. Отгоре Слънцето ни грее, отдолу Земята.” (А.А.Д.) В него човекът осъзнава себе си като свързващо звено на „над” и „под” пространствата, създаден, за да твори добро. Той не е откъснат от своя Творец, той непрестанно общува с Него, живее в Неговото „царство” и в Неговото време, което е вечността: „Времето не се отнема никога. Аллаховото време не се отнема. Те не са в торба дените.” [2] (А.А.Д.)

Всичко е поставено в най-старинния модел на изживяване на живота тук, на Земята – кръговия. Всичко е свързано с всичко. Животът ти на Земята се „нанася” като на лист хартия и в живота след смъртта, защото такъв има. И това „нанасяне” се осъществява едновременно с пребиваването ти тук, където ти си само „гост” на този свят.

За българите мохамедани от Лъкавица Бог и човекът са свързани в едно непрестанно общуване: „Светът се управлява от Господ и Аллахови хора. Те [Аллаховите хора – бел. зап.] разговарят с Господ, защото те са понесли наш’те грехове. Като Исса Пайгамбер [3]. Министрите нали си имат председатели, счетоводители. Така и Господ си има служители.” (А.А.Д.)

Господ е навсякъде и във всичко. „Господа ги праща ветровете, Слънчицето хубаво е. Ако няма слънце, берекета [4] не може да вирее. И вода, и вятър [трябва да има – бел. зап.]. Вятърът трябва да отдува [водата – бел. зап.]. (А.А.Д.)

Разбирането на местните хора за Бог е свързано със съзнанието за непрестанен контакт с Него: „Когато [ми – бел. зап.] свирят ушите, мойта къщичка ме спомня на Оня свят. Едно листенце пада върху къщичката. Вър [5] къщичката има дърво, за добрите хора има ябълка. Там се закачат дрешките, дето си ги закачил за хаир.” [6] (А.А.Д.) Какво друго би могла да бъде тази „твоя къщичка”, която стои и те чака на Оня свят, ако не връзката ти с Бога, духът в теб, твоята Божествена Искра.

Одухотвореният свят, в който човек живее, го прави отговорен за всяко негово действие: „Не трябва да се сече дървото през средата, а от дъното – да не стои грозно така голо.” (А.А.Д.) Никой няма право да превръща нещо живо и красиво в грозно и мъртво. Всеки е длъжен да живее в хармония, в Космос - в едно подредено „пространство”, което „се простира” от душата му, където трябва да цари чистота, до необятното царство на Божествената природа: „Ако има човек злобар в селото, чак седем села тегнат от него.” (А.А.Д.) Това е знанието за тайната на човешката енергия – човекът е творец най-напред в мислите си, след това в чувствата и най-накрая в действията. Те са най-осезаемият пласт, но ако човек таи злоба в своята душа, то това неминуемо се отразява на съдбата на всички хора, живеещи около него. Никой не живее в изолиран свят, откъснат, като отделен елемент от всичко заобикалящо го. Напротив – той цял е потопен във Вселената, затова и единственото, което трябва да прави, е: „Ако можеш стори на този свят хубаво, ако не можеш, премини си.” (Е.С.Я.)

Българите мохамедани от с. Лъкавица живеят в едно непрестанно общение с Бог, а Той е навсякъде – и вътре в тях, даващ им сили да правят добро, и около тях, живеещ в душите на всичко, което ги заобикаля. Светът е жив, защото Бог е жив, всичко е прекрасно, защото Бог е прекрасен.

Местният модел на света е моделът на вярващия, любещия и живеещия в Бога човек.

БЕЛЕЖКИ

1. В изследването са използувани етноложки материали от Архива на Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „ОНГЪЛ" (ААО) и Общински поселищен архив – гр. Лъки (ОПА-Л), записани от автора на тезисите през м. юли 1995 г. в с. Лъкавица, община Лъки. Разказвачи: Анка Асенова Джурова (Джумлина Сюлейманова Берберова), р. 1942 г. в с. Лъкавица, обр. IV отд., земеделие, баща – с. Лъкавица, майка – мах. Крушево (В текста А.А.Д.); Емине Салихова Якупова, р. 1927 г. в Сульовска мах. на с. Джурково, без обр., земеделие, баща и майка от Сульовска мах. (В текста Е.С.Я.).
2. Дените (диал.) – дните.
3. Исса Пайгамбер (диал. от араб.-тур.) – Иисус Христос.
4. Берекет (диал. от араб.-тур.) – изобилие, плодородие.
5. Вър (диал.) – върху.
6. Хаир (диал. от араб.-тур.) – благодеяние, добро.